Stockholms stad

Utlåtande Rotel I (Dnr KS 2026/246)

Motion om skärpta demokrativillkor och stopp för föreningsbidrag till exkluderande organisationer

Motion av Leif Söderström (SD)

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

Motionen besvaras med hänvisning till vad som sägs i utlåtandet.

Föredragande borgarrådet Karin Wanngård

Sammanfattning av ärendet

I en motion till kommunfullmäktige anför Leif Söderström (SD) att konceptet ”Apartheidfria zoner” (AFZ) spridit sig bland vissa ideella föreningar och organisationer i Sverige vilket motionären anser bryter mot den värdegrund som bidragssystemet vilar på genom att aktivt välja att markera mot en specifik folkgrupp eller nationalitet. Motionären föreslår med anledning av detta att nuvarande riktlinjer förtydligas, att berörda föreningar granskas och att medel som beviljats föreningar som bedöms bedriva diskriminerande eller exkluderande verksamhet ska återkallas.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret och kulturnämnden.

Stadsledningskontoret anser att nuvarande riktlinjer är tillräckliga och att det saknas skäl för skärpningar. Man betonar att fredliga åsiktsyttringar och opinionsbildning är tillåtna, där man lutar sig på avgörande i Europadomstolen där bojkotter utan våldsuppmaningar bedöms som legitima.

Kulturnämnden framhåller att befintliga demokrativillkor är tillräckliga och att kulturaktörer har rätt att uttrycka åsikter fredligt. Nämnden anser att frågor om internationella rörelser bör utredas av sakkunniga myndigheter som Center mot våldsbejakande extremism, Polisen och Säpo.

Föredragande borgarrådets synpunkter

Stockholm ska ha ett självständigt, vitalt och livskraftigt civilsamhälle. Ett rikt föreningsliv gör staden starkare. Det skapar möten mellan människor, bygger tillit och stärker den sociala sammanhållningen. Civilsamhället är också en grundbult i demokratin och en viktig del av samhällets beredskap och förmåga att hantera kriser.

Stockholms stad ska därför ge goda, långsiktiga och likvärdiga förutsättningar för ideella organisationer och föreningar att verka. Detta arbete handlar bland annat om väl utformade bidragssystem, rimliga villkor och tillgängliga lokaler runt om i staden.

I ett bredare perspektiv bygger ett starkt civilsamhälle på föreningsfrihet och ett brett utrymme för fredlig opinionsbildning. Människor måste kunna organisera sig, uttrycka åsikter och engagera sig i frågor som berör dem. Det måste finnas ett stort utrymme för politiska ställningstaganden i internationella såväl som lokala frågor utan att det offentliga ingriper.

Gränsen för detta går där en verksamhet innebär att människor utsätts för diskriminering, hot, våld eller andra angrepp på sina grundläggande rättigheter. Stadens demokrativillkor är ett centralt verktyg för att upprätthålla denna gräns och ska tillämpas konsekvent, rättssäkert och med utgångspunkt i föreningars faktiska verksamhet och agerande.

Bilaga

Motion om skärpta demokrativillkor och stopp för föreningsbidrag tillexkluderande organisationer, dnr KS 2026/246-1

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt föredragande borgarråds förslag.

Stockholm den 7 oktober 2026

Karin Wanngård
Kommunstyrelsens ordförande

Reservation av Linnéa Vinge (SD) enligt följande.

Jag föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Att motionen tillstyrks.
2. Därutöver anföra följande:

Stockholms stad ska värna ett fritt och livskraftigt föreningsliv. Föreningsfriheten och yttrandefriheten innebär en långtgående rätt för organisationer och enskilda att uttrycka politiska uppfattningar, bedriva opinionsbildning och organisera sig. Däremot följer ingen självklar rätt att få denna verksamhet finansierad med kommunala skattemedel.

Det är därför olyckligt att majoriteten i sitt svar i stor utsträckning sammanblandar dessa två frågor. Att en bojkott eller opinionsyttring kan omfattas av yttrandefriheten innebär inte att Stockholms stad också måste ge ekonomiskt stöd till en organisation som bedriver eller uppmanar till exkludering på grund av exempelvis nationellt eller etniskt ursprung.

Stadens befintliga demokrativillkor slår redan fast att bidrag inte ska lämnas till föreningar som diskriminerar eller på annat sätt bryter mot principen om alla människors lika värde, eller som rättfärdigar, främjar eller uppmanar till sådant agerande. Just därför finns det skäl att säkerställa att reglerna också får faktisk verkan när bidragsmottagande organisationer ansluter sig till initiativ som uttryckligen syftar till att utestänga aktörer utifrån deras koppling till en viss nationalitet.

Motionen föreslår dels ett förtydligande av stadens riktlinjer, dels en granskning av bidragsmottagande föreningar som anslutit sig till konceptet ”Apartheidfria zoner”, samt att stöd ska återkrävas när en verksamhet efter prövning konstateras strida mot demokrativillkoren och svensk lag. Detta är rimliga åtgärder för att säkerställa att stadens egna villkor efterlevs.

Motionens intention är inte att förbjuda lagliga politiska åsikter. Men staden har både rätt och ansvar att ställa tydliga krav på den verksamhet som finansieras av stockholmarna. Den som vill exkludera andra har rätt att göra det inom lagens ramar. Men man ska inte kunna utgå från att den verksamheten ska finansieras med offentliga medel.

Ärendet

I en motion till kommunfullmäktige anför Leif Söderström (SD) att konceptet ”Apartheidfria zoner” (AFZ) spridit sig bland vissa ideella föreningar och organisationer i Sverige. Av motionen framkommer att en organisation förbinder sig att bojkotta specifika företag, tjänster och personer kopplade till staten Israel genom att ansluta sig till konceptet.

Motionären anser att en förening bryter mot den värdegrund som bidragssystemet vilar på genom att aktivt välja att markera mot en specifik folkgrupp eller nationalitet. I motionen hänvisas till diskrimineringslag (2008:567) av vilken det framgår att särbehandling på grund av etnisk tillhörighet eller nationalitet är förbjuden. Med anledning av detta menar motionären att som bidragsmottagande förening upprätta listor på ”oönskade” eller använda symboler som uppmanar till konflikt är oförenligt med kommunens ansvar att motverka splittring och objektivt främja mänskliga rättigheter. Med anledning av ovanstående föreslår motionären:

1. Att kommunfullmäktige inför ett förtydligande i Stockholms stads riktlinjer för föreningsbidrag som explicit stadgar att organisationer som praktiserar eller uppmanar till bojkott eller exkludering baserat på nationalitet eller etnicitet inte är berättigade till stöd.
2. Att kommunfullmäktige ger berörda förvaltningar i uppdrag att granska bidragsmottagande föreningar som anslutit sig till konceptet ”Apartheidfria zoner” för att säkerställa att inga skattemedel finansierar verksamhet som bryter mot demokrativillkoren.
3. Att kommunfullmäktige ger berörda förvaltningar i uppdrag att skyndsamt återkalla beviljade medel från organisationer som bedöms bedriva diskriminerande eller exkluderande verksamhet i strid med svensk lagstiftning.

Remissammanställning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret och kulturnämnden.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 22 juni 2026 har i huvudsak följande lydelse.

För att säkerställa att bidrag inte ges till föreningar som har en verksamhet som står i strid med samhällets grundläggande värderingar om respekt för alla människors lika värde och enskildas grundläggande fri- och rättigheter beslutade kommunfullmäktige år 2021 om *Riktlinjer avseende förenings- och kulturstöd – demokrativillkor*. Av riktlinjerna framkommer att nämnderna ska föra in ett demokrativillkor i sina riktlinjer eller rutiner för handläggning av förenings- och kulturbidrag.

Demokrativillkoret konkretiseras genom att bidrag inte ska lämnas till en förening om den eller någon av dess företrädare, inom ramen för verksamheten:

1. utövar våld, tvång eller hot eller på annat otillbörligt sätt kränker den enskildes grundläggande fri- och rättigheter,
2. diskriminerar eller på annat sätt bryter mot principen om alla människors lika värde,
3. rättfärdigar, främjar eller uppmanar till sådana ageranden som anges i 1 eller 2, eller
4. 4. motarbetar det demokratiska styrelseskicket.

Stadsledningskontoret bedömer att nuvarande riktlinjer i form av demokrativillkoret är tillräckliga och att det saknas skäl för att skärpa villkoret. Enligt demokrativillkoret är det inte tillåtet att genom våld, tvång, hot eller på annat otillbörligt sätt kränka den enskildes grundläggande fri- och rättigheter. Föreningar kan dock på ett fredligt sätt uttrycka åsikter och bedriva opinion.

Stadsledningskontoret vill i sammanhanget nämna ett avgörande från Europadomstolen. En fransk domstol förbjöd personer att med hänvisning till BDS-rörelsen bojkotta israeliska varor och tjänster. Europadomstolen konstaterar i sin dom att Frankrike gjort fel. Bojkotter som sker utan våldsuppmaningar är generellt sett legitima enligt Europadomstolen.

Kulturnämnden

Kulturnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 9 juni 2026 följande.

1. Kulturnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen.
2. Ärendet justeras omedelbart.

Kulturförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 29 maj 2026 har i huvudsak följande lydelse.

Kulturförvaltningen tycker att nuvarande riktlinjer för demokrativillkoret är tillräckliga och att det saknas skäl för att skärpa villkoret.

Kulturförvaltningen tillämpar idag demokrativillkoret vid upplåtelser i andra hand och vid kulturstöd. Enligt stadens demokrativillkor är det inte tillåtet att genom våld, tvång, hot eller på annat otillbörligt sätt kränka den enskildes grundläggande fri- och rättigheter.

Kulturaktörer har dock stora möjligheter att på ett fredligt sätt uttrycka åsikter, bedriva opinion samt att starta och bedriva föreningsverksamhet. Våra grundläggande fri- och rättigheter regleras bland annat i yttrandefrihetsgrundlagen, regeringsformen och i den europeiska konventionen för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna.

Kulturförvaltningen vill i sammanhanget nämna ett avgörande från Europadomstolen[1]. En fransk domstol förbjöd personer att med hänvisning till BDS-rörelsen bojkotta israeliska varor och tjänster. Europadomstolen konstaterar i sin dom att Frankrike gjort fel. Bojkotter som sker utan våldsuppmaningar är generellt sätt legitima enligt Europadomstolen[2].

Kulturförvaltningen tycker att frågor som rör enskildas deltagande och engagemang i en internationell rörelse i första hand bör utredas av Center mot våldsbejakande extremism, Polisen och SÄPO.

Kulturförvaltningen vill avslutningsvis betona att kulturnämnden är en egen självständig förvaltningsmyndighet när det gäller beslut om kulturstöd och eventuell återbetalning av kulturstöd. Kulturnämndens ansvar för dessa frågor framgår av nämndens reglemente som antagits av kommunfullmäktige.

[1] Domstolens fullständiga namn är den Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna.

[2] Europadomstolens avgörande den 11 juni 2020 Baldassi m.fl. mot Frankrike, i mål nr 15271/16.